

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

РОЙ ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.9:[347.998.85.03/.04](477)(043.5)

**ПРАВОВІ АКТИ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ
ЯК ПРЕДМЕТ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському університеті права НАН України.

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент
КИСІЛЬ Людмила Євгенівна,
Інститут держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
старший науковий співробітник.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
КОРЖ Ігор Федорович,
Науково-дослідний інститут
інформатики і права НАПрН України,
завідувач наукової лабораторії;

кандидат юридичних наук
ПУДАНС Крістіна Юрісівна,
Апарат Верховної Ради України,
головний науковий консультант відділу
зв'язків з органами правосуддя.

Захист відбудеться 3 квітня 2019 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.501.01 у Науково-дослідному інституті інформатики і права Національної академії правових наук України за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України за адресою: 01032, м. Київ, вул. Саксаганського, 110-В.

Автореферат розісланий 2 березня 2019 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.О. Золотар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проголошення України суверенною, незалежною, демократичною, правовою, соціальною державою обумовлює необхідність належної розбудови судової системи.

Поточне реформування судової системи України, що здійснюється у контексті проведення комплексного реформування вітчизняної правової системи, потребує належного наукового забезпечення зазначених перетворень.

Адміністративне судочинство – інститут вітчизняної системи судочинства, основним завданням якого є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Означені у ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства (КАС) України завдання адміністративного судочинства обумовлені головним обов'язком держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини, визначеним у ст. 3 Конституції України. Правовою основою для визначення завдань адміністративного судочинства є, насамперед, ст. 55 Конституції України, де зазначається, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. У Законі України «Про судоустрій та статус суддів» підкреслюється, що суд, здійснюючи правосуддя, на засадах верховенства права забезпечує захист гарантованих Конституцією України та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави; усім суб'єктам правовідносин гарантується захист їх прав, свобод і законних інтересів незалежним неупередженим судом, утвореним відповідно до закону. Така позиція законодавця дозволяє зробити висновок, що в адміністративному суді можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень. Таким чином враховано принцип, за яким жоден правовий акт не може бути виведений з-під контролю судової влади на предмет конституційності, законності цього акту чи його відповідності правовому акту вищої сили. Винятки з цього правила встановлено Конституцією та законами України, які можуть визначати інший порядок судового провадження для таких рішень, дій чи бездіяльності.

Характеризуючи стан наукового опрацювання проблеми, слід зазначити, що правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору не були предметом комплексних монографічних досліджень у вітчизняній науці адміністративного права. Проте, безперечно, в основу дослідження покладено наукові здобутки таких фахівців теорії держави і права, як С.С. Алексєєв, М.В. Вітрук, О.В. Зайчук, А.М. Колодій, Л.М. Легін, Л.І. Летнянчин, Н.М. Оніщенко, М.П. Рабінович, О.Ф. Скакун, М.С. Строгович, О.В. Сурілов та ін.

Правові акти суб'єктів владних повноважень – у межах більш загальних проблем – розглядались такими українськими та зарубіжними вченими-адміністративістами, як: В.Б. Авер'янов, Н.В. Александрова, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, Л.В. Бринцева, І.С. Гриценко, Г.Ю. Гулевська, Е.Ф. Демський, Л.Є. Кисіль, С.В. Ківалов, І.Б. Коліушко, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, І.Ф. Корж, Р.О. Куйбіда, М.О. Куплеваський, С.М. Мойсак, А.О. Неугодніков, Ю.С. Педько, В.Г. Перепелюк, Н.Б. Писаренко, В.В. Решота, О.П. Рябченко, Н.Г. Саліщева, А.О. Селіванов, Ю.М. Старілов, В.С. Стефанюк, В.П. Тимошук, Н.Ю. Хаманєва, О.В. Хахалева та ін.

Науково-теоретичну базу дисертаційного дослідження становлять праці, в межах останнього десятиліття, таких вчених у галузі адміністративної юстиції: Н.В. Бабяк, С.В. Бакуліна, В.М. Бевзенко, О.І. Белова, О.А. Ведепянін, О.В. Джабурія, М.В. Джафарова, В.В. Квак, Л.М. Легін, Л.І. Летнянчин, О.С. Луніна, Т. Манн, О.М. Нечитайло, А.Ю. Осадчий, О.М. Пасенюк, В.Ю. Поплавський, К.Ю. Пуданс-Шушлебін, В.В. Серєда, О.В. Скочиляс-Павлів, М.І. Смокович, О.В. Солюк, К.О. Тимошенко, Е.Л. Трегубов, Н.Є. Хлібороб, А.В. Хоменко, Д.М. Цвіра, Р.В. Щавінський та інші.

Актуальність теми дослідження обумовлюється і тим, що нова редакція КАС України (вступила в дію з 15.12.2017) запровадила ряд важливих процесуальних нововведень, що покликані спростити та прискорити здійснення судочинства. Разом з тим, зміни до процесуального законодавства не виправили багато старих недоліків КАС України, зокрема у сфері оскарження правових актів, деякі з них мають дискусійний характер і тому потребують подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри державно-правових та галузевих правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України в межах науково-дослідної програми університету «Доктринальні засади розвитку держави та права: аналіз національних і міжнародних тенденцій» (номер державної реєстрації 0112U000270).

Мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження – на підставі комплексного аналізу правових актів суб'єктів владних повноважень, напрацювати теоретичні положення та рекомендації стосовно вдосконалення правового регулювання їх оскарження шляхом розкриття особливостей судового розгляду і вирішення означених публічно-правових спорів, визначення процесуальних прогалин діяльності суду у сфері, що досліджується.

Зазначена мета обумовила постановку і вирішення таких *завдань*:
 охарактеризувати генезу категорії публічно-правового спору;
 визначити поняття, предмет та зміст публічно-правового спору;
 встановити особливості суб'єкта владних повноважень як сторони публічно-правового спору та їх види;

з'ясувати юридичну природу, поняття і види нормативно-правових актів суб'єктів владних повноважень як предмету публічно-правового спору;

охарактеризувати дефініцію «індивідуальний акт» суб'єктів владних повноважень, що становлять предмет публічно-правового спору, запропонувати класифікацію таких актів;

визначити проблеми підсудності, охарактеризувати процедуру та особливості оскарження правових актів в судах адміністративної юрисдикції;

проаналізувати зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження правових актів та сформулювати пропозиції для України;

сформулювати рекомендації, спрямовані на удосконалення правового регулювання процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень у порядку адміністративного судочинства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень в судах адміністративної юрисдикції.

Предметом дослідження є правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору.

Методи дослідження. У роботі використано діалектичний метод для загального пізнання складових предмету дисертаційного дослідження, виявлення проблем, недоліків. Порівняльно-правовий – для проведення аналізу положень нормативно-правових актів; формально-логічний – для встановлення логіко-методологічних засад побудови понятійного апарату дослідження, а також здійснення обробки та аналізу емпіричного матеріалу; статистичний – для здійснення аналізу даних про розгляд справ адміністративними судами про оскарження правових актів; логіко-семантичний та догматичний – для проведення аналізу норм чинного законодавства стосовно прогалин та формування пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства. У процесі дисертаційного дослідження використано методи аналізу, синтезу, дедукції, індукції, класифікації, систематизації, порівняння та узагальнення, вивчення й узагальнення досвіду роботи, аналізу правових актів та матеріалів судової практики різних інстанцій.

Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України та закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та інші підзаконні нормативно-правові акти. Також було використано міжнародні акти та нормативно-правову базу іноземних держав, зокрема: Великобританії, Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччина, Франції, Республіки Польща, Нідерландів, Мальти, Литовської Республіки, Республіки Молдова, Естонії, Російської Федерації, Республіки Узбекистан, Республіки Азербайджан.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали судової практики місцевих, апеляційних та вищих судів, рішення Конституційного суду України, практика Європейського суду з прав людини, матеріали судової статистики щодо стану здійснення адміністративного судочинства за 2015–2018 роки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання та з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права, визначити сутність та особливості адміністративного судочинства у справах з приводу оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень з урахуванням нової редакції КАС України, що дозволило обґрунтувати низку нових положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. До найбільш значущих належать наступні:

уперше:

обґрунтовано доцільність запровадження в КАС України терміну «адміністративний акт» та запропоновано його визначення як правового акту суб'єкта владних повноважень, спрямованого на реалізацію положень нормативно-правового акту, що містить індивідуальне (персоніфіковане) владне волевиявлення, застосовується одноразово й після виконання вичерпує свою дію;

проведено аналіз чинної редакції КАС України в частині правового регулювання категорій «предметна юрисдикція», «інстанційна юрисдикція» і «територіальна юрисдикція (підсудність)» та визначено, що у випадку необхідності розмежування компетенції судів однієї юрисдикції необхідно застосовувати процесуальне поняття «підсудності»;

доведено необхідність викладення п. 3 ч. 5 ст. 160 КАС України у наступній редакції: «В позовній заяві зазначаються ціна позову, обґрунтований розрахунок ціни позову. Якщо у позовній заяві містяться вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної оскаржуваним рішенням, діями, бездіяльністю суб'єкта владних повноважень позивач зобов'язаний довести факт заподіяння матеріальної чи моральної шкоди, за яких обставин чи якими рішеннями, діями (бездіяльністю) вони заподіяні, в якій грошовій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він при цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору»;

удосконалено:

визначення публічно-правового спору як спору, що виникає між суб'єктами, що мають адміністративно-процесуальну правоздатність, одним із яких обов'язково є суб'єкт владних повноважень, та предметом якого є судове оскарження рішень, дій чи бездіяльності останнього при здійсненні ним публічно-владних управлінських функцій;

поняття суб'єкта владних повноважень як органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадової чи службової особи, іншого суб'єкта при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій, у тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг, що діє на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією, законами України та міжнародними договорами, ратифікованими Україною, для практичного виконання завдань і функцій держави;

визначення нормативно-правового акту суб'єкта владних повноважень як рішення, спрямованого на регулювання суспільних відносин, що прийняте

органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб'єктами при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, у визначеній законом формі та порядку, яке встановлює, змінює чи припиняє (скасовує) норми права, підлягає державній реєстрації та офіційному оприлюдненню, має неперсоніфікований характер і розраховане на неодноразове застосування;

характеристику обов'язкових та факультативних ознак нормативно-правових актів;

класифікацію індивідуальних актів в контексті КАС України на сервісні, управлінські та деліктні;

зміст п. 18 ч. 1 ст. 4, п. 19 ч. 1 ст. 4, п. 1 ч. 6 ст. 12, ст. 193, ч. 4 ст. 257, п. 1 ч. 1 ст. 266, ч. 4 ст. 266, ст. 287, ч. 1 ст. 294 та Глави 4 (статей 184-188) КАС України з метою забезпечення захисту прав невідладних суб'єктів від незаконних правових актів суб'єктів владних повноважень та ефективності судової процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень;

набули подальшого розвитку:

характеристика становлення та розвитку публічно-правового спору у контексті судової реформи 2015-2020 років та змін до КАС України, внесених Законом від 03.10.2017 №2147;

визначення особливостей оскарження нормативно-правових та індивідуальних актів суб'єктів владних повноважень;

обґрунтування необхідності прийняття законів України «Про адміністративну процедуру» та «Про нормативно-правові акти»;

положення щодо можливостей застосування зарубіжного досвіду правового регулювання судової процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень вітчизняним законодавцем.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дисертаційного дослідження, висновки, зауваження та пропозиції можуть бути використані, а окремі вже були використані:

– у науково-дослідній сфері – в подальших наукових дослідженнях загальних та спеціальних питань, пов'язаних із дослідженнями категорій публічно-правового спору, нормативно-правового акту, правового акту індивідуальної дії; під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової й методичної літератури, монографій з цих питань;

– у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін адміністративно-правової спрямованості, при проведенні науково-методичної роботи, тренінгів для суддів та працівників апарату судів та інших державних органів (довідка Черкаського факультету Національного університету «Одеська юридична академія» про впровадження у практичну діяльність результатів дисертаційного дослідження від 18.05.2018 № 727/18; акт Східноєвропейського університету економіки та менеджменту про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 21.05.2018 № 766);

– у правотворчій діяльності, спрямованій на вдосконалення КАС України, прийняття Закону України «Про нормативно-правові акти» та Закону України «Про адміністративні процедури»;

– у правозастосовній сфері – у практичній діяльності суб'єктів владних повноважень для підвищення рівня юридичної грамотності правових актів, здійснення контролю та/або експертизи нормативно-правових актів, удосконалення процедури розгляду справ щодо оскарження правових актів адміністративними судами та вироблення сталої практики (довідка Черкаського окружного адміністративного суду про впровадження у практичну діяльність результатів дисертаційного дослідження від 10.05.2018 № 02-10/869/18).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, теоретичні та практичні висновки дисертації були обговорені та схвалені на засіданні кафедри державно-правових та галузевих правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України. Результати дослідження були представлені на: Всеукраїнському круглому столі «Адміністративно-правове забезпечення прав людини органами публічної адміністрації в Україні» (вересень 2015 р., м. Київ, матеріали опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «IX Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького» (лютий 2016 р., м. Київ, матеріали опубліковано); III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави» (травень 2016 р., м. Черкаси, матеріали опубліковано); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання реформування правової системи» (червень 2016 р., м. Луцьк, матеріали опубліковано); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання реформування правової системи» (червень 2017 р., м. Луцьк, матеріали опубліковано); Всеукраїнському круглому столі «Концептуальні засади реформування адміністративного права та фінансового права України в сучасних умовах» (листопад 2018 р., м. Київ, матеріали опубліковано).

Публікації. Основні положення дисертації викладені у 11 публікаціях, з яких п'ять опубліковано у фахових наукових виданнях, три з яких – у фахових юридичних виданнях України, одна – у електронному фаховому юридичному виданні, одна – у міжнародному науково-практичному правовому журналі (Республіка Молдова) та шість тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура та обсяг дисертації обумовлена метою та завданнями дисертаційного дослідження. Робота складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить – 257 сторінок, з них основний текст – 187 сторінок, список використаних джерел (303 найменування) на 32 сторінках, додатки на 38 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації; характеризується рівень наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначаються мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження; описується методологічна основа дослідження; формулюється наукова новизна дисертації; висвітлюється практичне значення отриманих результатів, їх апробація та публікації автора за темою дослідження.

Розділ 1 «Загальнотеоретична характеристика публічно-правового спору» складається з трьох підрозділів і присвячений з'ясуванню становлення і визначення поняття «публічно-правовий спір» у вітчизняній юридичній науці та законодавстві; його предмету і змісту; характеристиці суб'єкта владних повноважень як сторони публічно-правового спору.

У підрозділі 1.1 *«Становлення поняття «публічно-правовий спір» у юридичній науці та законодавстві»* досліджено становлення категорії публічно-правового спору у нерозривному зв'язку із формуванням адміністративної юстиції, що було викликане розширенням функцій держави, потребою у контролі та обмеженні свавілля представників влади. Звернуто увагу, що правові пам'ятки періоду середньовіччя, княжої доби та Литовської-польської доби не містять прямих згадок про існування публічно-правового спору, проте не виключено, що такі спори відносились до кримінального чи цивільного процесу.

Пропонується поділяти генезу розвитку категорії публічно-правового спору на чотири періоди: I період – XVII–XVIII ст., II період – XIX – початок XX ст., III період – 1917–1990 рр. та IV період – період незалежної України, який включає етапи – від 1991 р. до прийняття КАС України та з 2005 р. до сьогодні (враховуючи прийняття нової редакції КАС, що набула чинності з 15.12.2017). Запропонована класифікація узгоджується із етапами розвитку адміністративної юстиції. Доводиться, що перші три періоди стали основою для закладення підвалин категорії публічно-правового спору, проте державна політика того часу характеризувалась тотальним контролем держави за усіма сферами суспільного життя та запереченням існування порушень з боку державних органів.

Встановлено, що період незалежної України характеризується прийняттям ряду нормативно-правових актів для розбудови судової системи України та організації і функціонування адміністративних судів, на які покладається розгляд публічно-правових спорів, активізацією наукових пошуків вченими-адміністративістами. Прийняття КАС України дозволило закріпити на законодавчому рівні питання захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Нова редакція КАС України, що набула чинності з 15.12.2017, не лише не вирішила багатьох дискусійних питань означеного кодифікованого акту, але й спричинила появу

нових, у тому числі щодо оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень.

У підрозділі 1.2 «*Поняття публічно-правового спору, його предмет і зміст*» доведено, що публічно-правовий спір, адміністративно-правовий спір та адміністративна справа не є тотожними поняттями, на основі ряду ознак, що притаманні кожному з них.

Удосконалено, шляхом авторського визначення, поняття публічно-правового спору, визначено його зміст і предмет, що дає змогу уникати проблем у визначенні судової юрисдикції, сприятиме якнайшвидшому відновленню порушених прав, свобод та інтересів невіддільних суб'єктів адміністративними судами.

Доведено, що зміст публічно-правового спору є його сутністю та становить сукупність відповідних елементів (сторони, предмет та підстави), виступає основою для розмежування спорів адміністративної юрисдикції. У контексті дисертаційного дослідження, з урахуванням аналізу наукових праць і положень законодавства вказано, що правовими актами суб'єктів владних повноважень, що складають предмет публічно-правового спору, можуть бути виключно нормативно-правові акти та індивідуальні акти, які суперечать нормам чинного законодавства, порушують права, свободи та інтереси фізичних та юридичних осіб.

У підрозділі 1.3 «*Суб'єкт владних повноважень як сторона публічно-правового спору*» аргументовано існування недоліків у визначенні поняття «суб'єкт владних повноважень», передбаченого КАС України, зокрема, окреслення законодавцем вищезгаданої дефініції через види суб'єктів. Здійснено аналіз класифікації суб'єктів владних повноважень, запропонованої законодавцем у КАС України: органи державної влади; органи місцевого самоврядування; посадові чи службові особи; інші суб'єкти.

Розглянуто питання щодо участі суб'єкта владних повноважень як сторони публічно-правового спору у якості позивача, відповідача та можливості бути іншим учасником процесу. Встановлено, що головною ознакою всіх суб'єктів владних (публічних) повноважень є здійснення ними публічних управлінських функцій, що дає змогу визначити приналежність конкретного спору до адміністративного. Удосконалено визначення поняття «суб'єкт владних повноважень» шляхом надання авторської дефініції.

Розділ 2 «Розгляд публічно-правових спорів з приводу оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень» містить три підрозділи, присвячені нормативним та індивідуальним правовим актам суб'єктів владних повноважень як предмету публічно-правового спору, проблемам підсудності та особливостям розгляду справ про оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень.

У підрозділі 2.1 «*Нормативно-правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору*» досліджено дані Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та звернуто увагу на збільшення

кількості підзаконних нормативно-правових актів – понад 95 тисяч актів станом на грудень 2018 року. Відзначено, що у зв'язку зі збільшенням загального масиву цих джерел права загострюються проблеми якості нормативно-правових актів, дотримання вимог нормотворчої техніки, процедури їх підготовки і прийняття, співвідношення актів між собою та їх ефективного застосування.

Доведено, що розмежування актів нормативного і ненормативного характеру має принципове значення, оскільки процедури їх напрацювання, прийняття, набрання чинності, юридичні наслідки, що вони спричиняють, є різними. А наявні судові статистичні дані слугують доказом існування реальних проблем у сфері оскарження правових актів.

Аргументовано, що поняття нормативно-правового акту, закріплене КАС України, має певні недоліки, зокрема: не визначено головну мету нормативно-правового акту – регулювання суспільних відносин, недостатньо конкретизовано його обов'язкові ознаки. Визначено сутнісні ознаки нормативно-правового акту, що визначають його правову природу і дають змогу відрізнити нормативний акт від актів індивідуального характеру; та факультативні ознаки, що притаманні більшості нормативних актів, але не мають обов'язкового характеру. Удосконалено визначення поняття нормативно-правового акту шляхом надання авторської дефініції.

У підрозділі 2.2 «Індивідуальні акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору» з'ясовано, що законодавство, яке регулює порядок підготовки і прийняття індивідуально-правових актів залишається абсолютно не уніфікованим; непослідовним щодо термінології, характеризується наявністю прогалин і протиріч. Більшість процедурних елементів відносин органів влади з громадянами, у тому числі щодо прийняття індивідуальних актів та їх виконання, регулюються підзаконними нормативно-правовими актами. Тому у дусі визнаної Конституцією України демократичної, соціальної, правової держави та з метою забезпечення права і закону, а також зобов'язання держави забезпечувати і захищати права та свободи людини і громадянина підтримується нагальність прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру».

Запропоновано авторське визначення поняття адміністративного акту, їх класифікацію за сферою прийняття на сервісні, управлінські, деліктні.

Охарактеризовано існуючі проблеми законодавчого регулювання оскарження індивідуальних актів в судах адміністративної юрисдикції, зокрема щодо правових актів, що мають рекомендаційний характер, та запропоновано напрями їх вирішення.

Акцентовано увагу на відсутності у ст. 2 КАС України критеріїв оцінки судом правових актів на їх «розсудливість» та «добросовісність». Доведено, що роз'яснення цих термінів у наукових джерелах чи рішеннях судів не відповідають сутності правової держави, не повинно вирішуватись на підставі розсуду науковців чи суддів.

У підрозділі 2.3 «Підсудність та особливості розгляду справ з приводу оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень» встановлено, що

нова редакція КАС України, що набрала чинності 15 грудня 2017 року, запровадила чимало важливих процесуальних нововведень, що покликані удосконалити, спростити та прискорити судочинство, при цьому не звужуючи і не обмежуючи прав, свобод та інтересів приватних осіб. Разом з тим, вказується на дискусійність застосування законодавцем термінології «предметна юрисдикція», «інстанційна юрисдикція» та «територіальна юрисдикція (підсудність)», і пропонуються можливі шляхи вирішення означеної проблеми.

Звернуто увагу на загальні особливості провадження в адміністративних справах про оскарження правових актів, зокрема: право вимоги, межі судового розгляду, обов'язок доказування, забезпечення позову, мова судочинства, розподіл судових витрат та інші; та спеціальні особливості – відповідачі, склад суду, публікація оголошення про оскарження нормативного акту та рішення суду, судові рішення, обмеженість застосування спрощених процедур.

Крім того, КАС України у новій редакції не виправив багатьох старих недоліків процедури оскарження правових актів в порядку адміністративного судочинства. Така ситуація пояснюється слабкою взаємодією між суб'єктами нормотворення, з однієї сторони, і суб'єктами правозастосування та науковими установами – з іншої. Доводиться, що деякі положення чинного КАС України, зокрема щодо звуження предметної компетенції місцевих загальних судів як адміністративних та розширення повноважень адміністративних судів, мають дискусійний характер.

Розділ 3 «Напрями удосконалення законодавства України в частині оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень» складається з двох підрозділів, присвячених аналізу зарубіжного досвіду правового регулювання процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень та напрямам удосконалення КАС України у досліджуваній сфері.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень» на підставі аналізу зарубіжного досвіду правового регулювання процедури оскарження правових актів (ФРН, Франції, Російської Федерації, Республіки Молдова, Мальти, США, Великобританії та ін.), встановлено, що національна модель оскарження правових актів у судах адміністративної юрисдикції має деякі недоліки. У зв'язку з цим, автором запропоновано: можливий розподіл юрисдикції, задля розвантаження судів виокремлення спеціалізації в адміністративних судах на кшталт «фінансових», «соціальних» судів чи палат; внесення змін у процесуальне законодавство щодо чіткого визначення умов звернення із вимогою про відшкодування шкоди, завданої порушенням майнових або немайнових прав, необхідності довести наявність завданої шкоди; розширення повноважень вищих судових інстанцій щодо виправлення недоліків нормативно-правових актів; визначення понять «адміністративний акт», «рішення», «декрет», «заява» та інших видів правових актів у національному законодавстві; запровадження інституту контролю якості нормативних актів на рівні областей спеціальним органом; прийняття Закону

України «Про адміністративну процедуру» та Закону України «Про нормативно-правові акти» .

У підрозділі 3.2 «Правові засади удосконалення судової процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень» доведено, що дотримання принципів адміністративного судочинства є основою на шляху удосконалення судової процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень.

Встановлено, що нова редакція КАС України запровадила ряд важливих процесуальних нововведень щодо принципів адміністративного судочинства, зокрема запроваджено: розумність строків розгляду справи судом, неприпустимість зловживання процесуальними правами, відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення. Проте, не врегульованим залишається питання відшкодування шкоди, завданої суб'єктом владних повноважень та строків розгляду деяких категорій адміністративних справ про оскарження правових актів.

Автором досліджено стадії провадження адміністративної справи у суді та зроблено акцент на основних проблемах КАС України щодо оскарження правових актів. Звертається увага, що при захисті прав, свобод та інтересів приватні особи стикаються з такими проблемами та їх причинами: порушення процесуальних строків – велике навантаження на суддів у зв'язку із браком кадрів; відсутність повідомлення про судові засідання та надсилання рішень суду – низьке матеріальне та технічне забезпечення судів; обмеження в наданні часу для виступу – велике навантаження на суддю, численна кількість судових засідань та ін.

Сформульовано конкретні рекомендації для удосконалення судової процедури оскарження правових актів, що полягає у проведенні науково-методичної роботи, тренінгів для працівників апаратів судів та суддів щодо принципів КАС України, включення в навчальну базу питань практики Європейського суду з прав людини, дотримання Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та інших міжнародних актів; прийняття нормативних актів та внесення змін в існуючу законодавчу базу, з урахуванням наведених автором пропозицій.

У **Висновках** сформульовано найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, що зумовили самостійність та значимість роботи.

ВИСНОВКИ

У результаті дисертаційного дослідження, виконаного на основі комплексного аналізу вітчизняного та зарубіжного законодавства, судової практики і практики ЄСПЛ, осмислення наукових праць із різних галузей правової науки, здійснено теоретичне обґрунтування й розробку рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин під час оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень як предмету публічно-правового спору. Основними з них є такі:

1. На основі дослідження генези категорії публічно-правового спору виокремлено і охарактеризовано чотири основні періоди його розвитку: I період – XVII–XVIII ст., II період – XIX – початок XX ст., III період – 1917–1990 рр. та IV період – період незалежної України, що вміщає етапи від 1991 р. до прийняття КАС України та з 2005 р. до сьогодні. Встановлено, що протягом радянського періоду категорія публічно-правового спору більшою мірою обговорювалася у працях вчених-адміністративістів при відсутності та ідеологічному несприйнятті державних програм розвитку адміністративної юстиції. Повноцінно наука адміністративного процесу почала розвиватися з 1991 року, а визнання публічно-правового спору в межах юрисдикції адміністративних судів стало можливим після прийняття КАС України. Доведено, що окремої уваги заслуговує період з 2017 року, що характеризується внесенням суттєвих змін до КАС України.

2. Віддаючи належне науковим розвідкам щодо визначення публічно-правового спору, на підставі аналізу нормативної бази, даних судової статистики та матеріалів судової практики, запропоновано авторське визначення поняття публічно-правового спору як спору, що виникає між суб'єктами, що мають адміністративно-процесуальну правоздатність, одним із яких обов'язково є суб'єкт владних повноважень, та предметом якого є судове оскарження рішень, дій чи бездіяльності останнього при здійсненні ним публічно-владних управлінських функцій.

Встановлено, що зміст є відображенням спірного характеру публічно-правового спору, його сутністю та становить сукупність елементів публічно-правового спору (сторони, предмет та підстави), виступає основою для розмежування спорів адміністративної юрисдикції.

На підставі аналізу теоретичних надбань встановлено, що на сьогодні у наукових джерелах переважає розуміння правових актів, які за юридичними властивостями поділяють на нормативні, індивідуальні та змішані. Разом з тим, при визначенні правових актів як предмету публічно-правового спору слід враховувати і положення ст. 4 КАС України, що містить визначення термінів «нормативно-правового акт» та «індивідуальний акт», та положення ст. 19 КАС України щодо юрисдикції адміністративних судів, яка поширюється, у тому числі, на справи у публічно-правових спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів). За такого підходу, правовими актами суб'єктів владних повноважень, що складають предмет публічно-правового спору, можуть бути виключно нормативно-правові акти та індивідуальні акти, що суперечать нормам чинного законодавства, порушують права, свободи та інтереси невіддільних суб'єктів.

3. Враховуючи законодавче визначення поняття суб'єкта владних повноважень, яке зводиться до встановлення їх класифікації; ґрунтовні адміністративно-правові дослідження цього поняття, які, аналогічно із положеннями КАС України, переважно не враховують його ознаки, особливості, правове регулювання; перевантаженість нормативної бази

правовими актами, що регулюють діяльність суб'єктів владних повноважень, запропоновано авторське визначення суб'єкта владних повноважень як органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадової чи службової особи, іншого суб'єкта при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій, у тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг, що діє на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією, законами України та міжнародними договорами, ратифікованими Україною, для практичного виконання завдань і функцій держави.

Доведено необхідність уточнення в КАС України конкретних підстав для звернення суб'єкта владних повноважень як позивача.

4. На сьогодні законодавство України, що регулює порядок прийняття, опублікування і набрання чинності нормативно-правовими актами, характеризується наявністю прогалин і протиріч. Закріплена в КАС України дефініція «нормативно-правового акту» є дискусійною, не повною мірою відповідає законодавству України, існуючим науковим поглядам та матеріалам практики вищих судових органів України. Запропоновано розуміти під нормативно-правовим актом суб'єкта владних повноважень рішення, спрямоване на регулювання суспільних відносин, що прийняте органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб'єктами при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, у визначеній законом формі та порядку, яке встановлює, змінює чи припиняє (скасовує) норми права, підлягає державній реєстрації та офіційному оприлюдненню, має неперсоніфікований характер і розраховане на неодноразове застосування.

У судовій практиці адміністративних судів існують проблеми при розгляді питань стосовно законності нормативно-правових актів та їх відповідності правовим актам вищої юридичної сили у порядку, визначеному статтями 264-265 КАС України. На теперішній час немає жодного закону, який би чітко визначав ієрархію нормативних актів. Окремі норми щодо цього є в Конституції України та деяких інших законах, але вони є неповними і недостатніми. Навіть у практиці вищих судових інстанцій існує неоднаковий підхід при вирішенні питання про застосування нормативно-правових актів, що мають однакову юридичну силу і прийняті одним нормотворчим органом, але які по-різному регулюють одні й ті ж правовідносини. З огляду на це, невідкладним вважаємо прийняття відповідного Закону України «Про нормативно-правові акти», що повинен регулювати суспільні відносини, пов'язані не тільки з напрацюванням нормативно-правових актів, але і з їх прийняттям, набранням ними чинності, державною реєстрацією та обліком, визначенням системи, видів, ієрархії нормативно-правових актів та встановленням єдиних вимог до нормопроєктувальної техніки для всіх суб'єктів нормотворення. Запропоновано авторську концепцію проекту Закону України «Про нормативно-правові акти».

5. Проведений аналіз вітчизняного законодавства свідчить про непослідовність законодавця в частині застосування юридичної термінології для позначення правових актів, які за своєю природою не є нормативними: «індивідуальний акт», «акт індивідуальної дії», «ненормативно-правовий акт», «правозастосовний акт» та ін. Аргументовано, що для цілей адміністративного судочинства доцільніше застосовувати термін «адміністративний акт». Під адміністративним актом пропонуємо розуміти правовий акт суб'єкта владних повноважень, спрямований на реалізацію положень нормативно-правового акту, що містить індивідуальне (персоніфіковане) владне волевиявлення, застосовуються одноразово й після виконання вичерпує свою дію.

Нормативно-правова база у сфері прийняття індивідуальних актів на сьогодні залишається не уніфікованою. У зв'язку з цим нагальним питанням видається необхідність прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», що повинен врегулювати відносини органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати владні управлінські функції з фізичними та юридичними особами щодо прийняття адміністративного акту та його виконання. Доведено, що положення ч. 2. ст. 2 КАС України в частині визначення критеріїв оцінки індивідуальних актів суб'єктів владних повноважень з боку суду мають суперечливий характер внаслідок відсутності у матеріальному законодавстві загальних принципів прийняття індивідуальних (адміністративних актів) актів.

6. Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», який набрав чинності з 15 грудня 2017 року в національне законодавство було введено ряд важливих процесуальних нововведень, що покликані спростити та прискорити здійснення адміністративного судочинства. Разом з тим, цей Закон не виправив багатьох старих недоліків КАС України, зокрема у сфері оскарження правових актів. Очевидно, така ситуація пояснюється загальною слабкою взаємодією між суб'єктами нормотворення, з однієї сторони, і суб'єктами правозастосування та науковими установами – з іншої. Деякі положення чинного КАС України, зокрема щодо звуження предметної компетенції місцевих загальних судів як адміністративних та розширення повноважень адміністративних судів у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності, на наш погляд, мають дискусійний характер і потребують подальших досліджень.

7. У процесі дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання суспільних відносин під час оскарження правових актів суб'єкта владних повноважень зроблено висновок, що українська модель, хоча і належить до романо-германської правової сім'ї, проте, відмічається наявністю складових різних світових моделей: по-перше, публічно-правові спори вирішуються адміністративними судами; по-друге, оскарження правових актів, дій та

бездіяльності можливе і до вищестоящого органу (адміністративне оскарження); по-третє, обов'язковим при прийнятті рішення у справі є врахування позиції Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ).

Відзначено основні проблеми, на які слід звернути увагу законодавцю, врахувавши зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень: можливість розвантаження адміністративних судів шляхом створення спеціалізованих судів за відповідними категоріями справ; врегулювання питання відшкодування шкоди, заподіяної діями чи рішеннями суб'єкта владних повноважень; закріплення активної ролі вищих судових інстанцій у виправленні недоліків нормативно-правових актів; необхідність визначення понять «адміністративний акт», «рішення», «декрет», «заява» та інших видів правових актів у КАС України; впровадження дворівневої (на локальному (обласному) та загальнодержавному рівнях) системи контролю якості нормативно-правових актів.

8. Принципи адміністративного судочинства, що визначені КАС України, як кожний окремо, так і їх сукупність, мають важливе значення у процесі захисту прав, свобод та законних інтересів невідомих суб'єктів шляхом судового оскарження правових актів, є основою на шляху удосконалення такого захисту від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, що реалізується в межах національних судів та ЄСПЛ. В межах предмету дослідження розглянуто принципи адміністративного судочинства та проведено їх характеристику. Визначено конкретні проблеми дотримання принципів КАС України у процесі судового оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень з урахуванням матеріалів судової практики.

На підставі дослідження нормативної бази та матеріалів судової практики вказано на проблеми та їх причини, що виникають у процесі оскарження правових актів відповідно до стадій провадження в адміністративному суді: порушення процесуальних строків – велике навантаження на суддів у зв'язку із браком кадрів; відсутність повідомлення про судові засідання та надсилання рішень суду – низьке матеріальне та технічне забезпечення судів; обмеження в наданні часу для виступу – велике навантаження на суддю, численна кількість судових засідань та ін.

Пропонується проведення науково-методичної роботи, тренінгів для працівників апаратів судів та суддів щодо принципів КАС України, включення в навчальну базу питань практики ЄСПЛ, дотримання Конвенції та інших міжнародних правових актів для удосконалення механізму реалізації захисту прав, свобод та законних інтересів невідомих суб'єктів у порядку адміністративного судочинства.

9. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яке стосується досліджуваних питань. Зокрема, пропонуються наступні зміни до КАС України:

– п. 18 ч. 1 ст. 4 КАС України викласти в наступній редакції: «нормативно-правовий акт суб'єкта владних повноважень – рішення,

спрямоване на регулювання суспільних відносин, що прийняте органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб'єктами при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, у визначеній законом формі та порядку, яке встановлює, змінює чи припиняє (скасовує) норми права, підлягає державній реєстрації та офіційному оприлюдненню, має неперсоніфікований характер і розраховане на неодноразове застосування»;

– п. 19 ч. 1 ст. 4 КАС України викласти в наступній редакції: «адміністративний акт – правовий акт суб'єкта владних повноважень, спрямований на реалізацію положень нормативно-правового акту, що містить індивідуальне (персоніфіковане) владне волевиявлення, застосовуються одноразово й після виконання вичерпує свою дію»;

– виключити п. 1 ч. 6 ст. 12 КАС України: «прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, окрім справ, в яких позивачами є службові особи, які у значенні Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне та особливо відповідальне становище»;

– п. 3 ч. 5 ст. 160 КАС України викласти у наступній редакції: «В позовній заяві зазначаються ціна позову, обґрунтований розрахунок ціни позову. Якщо у позовній заяві містяться вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної оскаржуваним рішенням, діями, бездіяльністю суб'єкта владних повноважень позивач зобов'язаний довести факт заподіяння матеріальної чи моральної шкоди, за яких обставин чи якими рішеннями, діями (бездіяльністю) вони заподіяні, в якій грошовій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він при цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору»;

– виключити Главу 4 щодо врегулювання спору за участю судді (статті 184-188 КАС України);

– внести доповнення до ст. 193 КАС України такого змісту: «Адміністративна справа з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби вирішується судом протягом тридцяти днів після відкриття провадження у справі»;

– внести доповнення до ч. 4 ст. 257 КАС України такого змісту: «за правилами спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи у спорах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби»;

– п. 1 ч. 1 ст. 266 КАС України викласти у наступній редакції: «Правила цієї статті поширюються на розгляд адміністративних справ щодо: законності та конституційності постанов Верховної Ради України, указів і розпоряджень Президента України»;

– доповнити ч. 4 ст. 266 КАС України пунктом такого змісту: «Верховний Суд за наслідками розгляду адміністративних справ, визначених частиною другою цієї статті, може визнати неконституційною постанову

Верховної Ради України, указ чи розпорядження Президента України повністю або в частині, із одночасною втратою чинності»;

– ст. 287 КАС України викласти у наступній редакції: «Адміністративна справа з приводу рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця вирішується судом протягом тридцяти днів після відкриття провадження у справі»;

– доповнити ч. 1 ст. 294 КАС України пунктом такого змісту: «Окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції щодо залишення позовної заяви без руху».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Рой О.В. Окремі проблеми оскарження правових актів в судах адміністративної юрисдикції. *Альманах права. Право і прогрес: складові забезпечення в сучасних умовах*. 2016. Випуск 7. С. 355–358.

2. Рой О.В. Поняття нормативно-правового акту як предмету публічно-правового спору. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 121–125.

3. Рой О.В. Дотримання принципів адміністративного судочинства при розгляді справ про оскарження правових актів. *Держава і право. Серія: «Юридичні науки»*. 2017. № 3 (77). С. 85–98.

4. Рой О.В. Новели Кодексу адміністративного судочинства України щодо оскарження правових актів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 6. С. 267–271. URL: http://pap.in.ua/6_2017/80.pdf.

5. Рой О.В. Европейские модели обжалования правовых актов и предложения для Украины. *Leges si viata*. 2018. № 6 (318). С. 93–97.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Рой О.В. До проблеми юрисдикції адміністративних судів. *Адміністративно-правове забезпечення прав людини органами публічної адміністрації в Україні*: зб. наук. праць / за заг. ред. д.ю.н., проф., член-кор. НАПрН України О.Ф. Андрійко. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. С. 177–182.

7. Рой О.В. До поняття публічно-правового спору. *Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького*: зб. наук. праць / Київський ун-т права НАН України; редкол.: Шемшученко Ю.С., Бошинський Ю.Л., Чернецька О.В. та ін. Львів: ТОВ «Західно-український консалтинг центр», 2016. С. 129–132.

8. Рой О.В. Історичний генезис категорії «публічно-правовий спір». *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави*: зб. наук. праць. Черкаси: Вид. О. Вовчок, 2016. С. 64–69.

9. Рой О.В. Позивач у справах щодо оскарження правових актів в судах адміністративної юрисдикції. *Актуальні питання реформування правової*

системи: зб. мат. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 24–25 червня 2016 р.) / уклад. Л.М. Джурак. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 121–123.

10. Рой О.В. Правове регулювання інституту оскарження правових актів у порядку адміністративного судочинства. *Актуальні питання реформування правової системи*: зб. мат. XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 16–17 червня 2017 р.) / уклад. Л.М. Джурак. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. С. 121–123.

11. Рой О.В. Предмет і зміст публічно-правового спору в адміністративному судочинстві. *Концептуальні засади реформування адміністративного і фінансового права у сучасних умовах*: зб. наук. праць / за заг. ред. д.ю.н., проф., член-кор. НАПрН України О.Ф. Андрійко. Київ: Інститут держави і права. ім. В.М. Корецького НАН України, 2018. С. 178–181.

АНОТАЦІЯ

Рой О.В. Правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України. – Київ, 2019.

Дисертація присвячена дослідженню правових актів суб'єктів владних повноважень як предмету публічно-правового спору з урахуванням судової реформи на 2015-2020 роки та прийняття нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України у 2017 році.

Досліджено розвиток категорії публічно-правового спору, його поняття, зміст та предмет, та адміністративної юстиції в цілому. Виокремлено періоди становлення та розвитку категорії «публічно-правового спору». Запропоновано авторське визначення публічно-правового спору, його предмету та змісту. Здійснено аналіз дефініції «суб'єкта владних повноважень» та їх видів.

Розглянуто обов'язкові та факультативні ознаки нормативно - правових актів, визначено місце нормативних актів у системі правових актів, ієрархію нормативно-правових актів. Охарактеризовано проблеми законодавчого регулювання оскарження нормативно-правових та правових актів індивідуальної дії в судах адміністративної юрисдикції та сформульовано напрями їх вирішення. Запропоновано авторські визначення дефініцій «нормативно-правового акту» та «адміністративного акту» суб'єктів владних повноважень.

Досліджено зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень та сформульовано пропозиції для України. Досліджено правові засади судової процедури оскарження правових актів суб'єктів владних повноважень, виявлено недоліки в означеній сфері та запропоновано рекомендації щодо шляхів їх подолання.

Ключові слова: Кодекс адміністративного судочинства України адміністративне судочинство, принципи адміністративного судочинства, адміністративний суд, суб'єкт владних повноважень, публічно-правовий спір, нормативно-правовий акт, індивідуальний акт, оскарження правового акту.

АННОТАЦИЯ

Рой О.В. Правовые акты субъектов властных полномочий как предмет публично-правового спора. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. Научно-исследовательский институт информатики и права Национальной академии правовых наук Украины. – Киев, 2019.

Диссертация посвящена исследованию правовых актов субъектов властных полномочий как предмета публично-правового спора с учетом судебной реформы на 2015–2020 годы и принятия новой редакции Кодекса административного судопроизводства Украины в 2017 году.

Исследовано развитие категории публично-правового спора, его понятие, содержание и предмет, и административной юстиции в целом. Выделены периоды становления и развития категории «публично-правового спора». Предложено авторское определение публично-правового спора, его предмета и содержания. Проведен анализ дефиниции «субъекта властных полномочий» и их видов.

Рассмотрены обязательные и факультативные признаки нормативно-правовых актов, определено место нормативных актов в системе правовых актов, иерархия нормативно-правовых актов. Предложены авторские определения дефиниций «нормативно-правового акта» и «административного акта» субъектов властных полномочий. Охарактеризованы проблемы законодательного регулирования обжалования нормативно-правовых и правовых актов индивидуального действия в судах административной юрисдикции и сформулированы направления их решения.

Исследован зарубежный опыт правового регулирования процедуры обжалования правовых актов субъектов властных полномочий и сформулированы предложения для Украины. Исследованы правовые основы судебной процедуры обжалования правовых актов субъектов властных полномочий, выявлены недостатки в указанной сфере и предложены рекомендации о путях их преодоления.

Ключевые слова: Кодекс административного судопроизводства Украины, административное судопроизводство, принципы административного судопроизводства, административный суд, субъект властных полномочий, публично-правовой спор, нормативно-правовой акт, индивидуальный акт, обжалование правового акта.

SUMMARY

Roy O.V. The legal acts of power authority entities as a subject-matter of a public legal dispute. – Qualifying scientific work as the manuscript copyright.

The thesis for the degree Philosophy Doctor in Law with specialization 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Scientific and Research Institute of Informatics and Law of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2019.

The thesis is devoted to the research of the legal acts of subjects of power authorities as a subject of public legal dispute in the light of judicial reform for 2015-2020 years and fundamental changes of the Code of Administrative legal Proceedings of Ukraine in 2017.

The issues of development in the category of public-legal dispute of power authority entities, definition, contents and administrative justice, in general, are explored. The concept of «public-legal dispute» in the historical section distinguishes periods of its formation and development. The author suggested defining a term of public-legal dispute, subject, and contents. The analysis of the definition of the subject of power authorities and their types is carried out.

In the context of the thesis research, mandatory and optional features of a normative legal acts, the place of normative acts in the system of legal acts and the hierarchy of legal acts in the legal system of Ukraine is considered depending on their legal force. The description of the problems of the legal regulation of the appeal of a legal act and the act of individual actions in administrative courts and their proposed solutions. The author's proposal is proposed for definitions of a normative legal act and an administrative act.

The international models of legal regulation of the appeal of legal acts of subjects of powers. Practical recommendations in the field of research are formulated.

Examines the mechanism for the implementation and protection of the rights and interests of individuals in challenging legal acts, deficiencies are identified and recommendations for improvement are proposed. The legal principles of the judicial procedure of appealing the legal acts of the subjects of power authorities was investigated, deficiencies were identified in the identified sphere and recommendations were suggested regarding the ways of overcoming them.

Keywords: *Code of Administrative legal Proceedings of Ukraine, administrative legal proceedings, principles of administrative legal proceedings, the administrative court, power authority entities, public legal dispute, normative legal act, legal act of individual action, an appeal of a legal act.*

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 25.02.2019. Замовлення 474.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.
«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (098) 455-41-17
E-mail: lesya3000@ukr.net